

УДК 321.304

О. В. Карчевська,

О. В. Новакова

ЦИФРОВІ МЕДІА В ПРОСТОРІ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ВІД ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПАМ'ЯТІ ДО ГУМОРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Стаття присвячена дослідженню цифрових медіа як простору політичної комунікації в умовах повномасштабної російсько-української війни. Проаналізовано трансформацію української ідентичності від пострадянської свідомості до консолідованої громадянської нації під впливом гібридної війни. Виявлено особливості поширення проросійських та проукраїнських стратегічних наративів у європейських країнах та їх залежність від національного медіасередовища. Показано роль платформи Telegram у деконструкції радянських міфів та феномен «миттєвої пам'яті». Проаналізовано інструменталізацію гумору та мемів як механізму психологічного копінгу та зброї в інформаційній війні. Доведено, що політична комунікація в Україні функціонує як децентралізована екосистема цифрового спротиву та конструювання історичної пам'яті.

Ключові слова: цифрові медіа, політична комунікація, гібридна війна, ідентичність, історична пам'ять, стратегічні наративи, гумористичний дискурс, соціальні мережі, російсько-українська війна, інформаційне протистояння, децентралізована комунікація.

DOI 10.34079/2518-1521-2025-15-43-96-105

Постановка проблеми. Актуальність дослідження зумовлена конвергенцією інформатизації та телекомунікацій, що трансформувала системний світ на мережевий з новою культурою віртуальності. За умов повномасштабної російсько-української війни цифрові медіа стали головною ареною гібридного протистояння, де кіберпростір набув статусу театру бойових дій, рівноцінного фізичному фронту.

Цифрові медіа перетворилися на архітекторів політичної реальності, де месенджери замінили традиційні медіа як основне джерело новин та формування суспільної думки. Безпрецедентна швидкість поширення інформації та децентралізація джерел впливу створили екосистему, де державна комунікація, волонтерські ініціативи та ворожі маніпуляції співіснують у персоналізованих стрічках користувачів. Це помічають і європейські фахівці, які зазначають: «у сучасну епоху інформація більше не функціонує виключно як засіб комунікації; вона набула внутрішньої цінності як символічний та стратегічний актив» (Ruiz-Incertis and Tuñón-Navarro, 2025).

Сьогодні децентралізована архітектура месенджерів конфліктує зі стратегічною єдністю, персоналізовані стрічки змішують офіційні зведення, волонтерські заклики та ворожі маніпуляції, що нівелює традиційні ієрархічні моделі комунікації.

Таким чином, соціальні мережі стали простором кристалізації національної ідентичності, конструювання образу «свій-чужий», а алгоритмічна рекомендація контенту миттєво масштабує національні наративи на глобальну аудиторію. Розуміння цих процесів є важливим для осмислення історичних трансформацій та розробки стратегій інформаційної безпеки в умовах гібридної агресії.

Метою статті є дослідження функціонування цифрових медіа як багатовимірного простору політичної комунікації в умовах гібридної війни, аналіз

механізмів конструювання ідентичності, історичної пам'яті та виявлення ролі гумористичного дискурсу в інформаційному протистоянні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику стратегічних наративів розглядали вітчизняні вчені – А. Соловйова, К. Міхалевська, О. Бойко, В. Воронкова. Аналізу інформаційних викликів та проблемам політичної комунікації присвячені роботи В. Ліпкана, Е. Магди, Г. Агафонової, О. Карчевської. Фундаментальним є доробок Г. Почепцова (Pochepctsov, 2018), в якому автор обґрунтовує когнітивні атаки, спрямовані на реструктуризацію моделі світу противника. К. Янченко та Е. Гумпрехт аналізують стратегічні наративи російсько-української війни у соцмережах країн ЄС. А. Велчев досліджує роль медіа та технологій у сучасних військових конфліктах через призму формування громадської думки та інформаційних кампаній (Velchev, 2025). П. Померанцев вивчає війну пам'яті Кремля проти України, фіксує розвиток національної ідентичності українців та збереження історичної пам'яті (Померанцев, 2020). С. Граф (Graf S., 2024) досліджує, як віртуальний музей Meta History: Museum of War формує пам'ять про повномасштабну російську війну проти України через цифрове середовище та створення афективних миттєвих спогадів у режимі реального часу. Л. А'Бекет (A'Beckett, 2025) розглядає чорний гумор як механізм копінгу – психологічного захисту та соціальної солідарності.

Попри наявність ґрунтовних досліджень за окремими напрямками – пропаганда, наративи, цифрова пам'ять, гумор – у сучасному науковому дискурсі спостерігається суттєва прогалина. Більшість праць розглядають ці явища ізольовано: когнітивну війну як вертикальний процес впливу, а інтернет-гумор як горизонтальну розважальну практику. Бракує концепції комплексного поєднання механізмів формування ідентичності, збереження історичної пам'яті та гумористичного дискурсу в умовах гібридної війни.

Методологічну основу роботи складає міждисциплінарний підхід, що поєднує принципи біхевіоризму, конструктивізму, системності та теоретичного дискурсу, також застосовується кластеризація наративів та резонансних кейсів цифрової комунікації воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ характеризується домінуванням глобальних мережевих структур, які витісняють колишні форми особистої та групової залежності. Мережа постає як діяльнісний простір, що створюється вузлами активності та каналами зв'язку. У політичному контексті це означає децентралізацію виконання та розподіл прийняття рішень. Цифрові медіа стають основними каналами, де політичні актори конструюють спільне значення минулого, теперішнього та майбутнього для формування поведінки мас – це і є стратегічні наративи.

У контексті російсько-української війни наративні стратегії орієнтовані на підриг або підтримку стратегічних цілей сторін конфлікту. Проросійські наративи критикують західну допомогу Україні та пропагують концепцію «миру без умов», натомість проукраїнські акцентують на агресорській ролі РФ, стражданнях цивільного населення та легітимності опору. Сприйняття цих наративів у європейських країнах детермінується національним медіасередовищем та позиціями політичних еліт. Німецькі дослідники К. Янченко та Е. Гумпрехт з Енського університету ім. Ф. Шиллера дослідили понад 93 000 дописів медіа та політичних акторів у Facebook та Instagram напередодні виборів до Європейського парламенту 2024 року, ідентифікувавши ключові стратегічні наративи щодо війни. Вони розглянули сім ключових наративів та поділили їх на дві групи (Табл.1).

Табл. 1

Перша група – наративи, що протидіють цілям Росії та посилюють українську позицію:	Друга група наративів – ті, що підтримують цілі Росії, тобто є проросійськими:
Н1 російська агресія – обговорення воєнних злочинів та нападів РФ.	Н5 захід і війна – критика Заходу за «ескалацію» через допомогу Україні.
Н2 українські цивільні – гуманітарні наслідки та страждання людей.	Н6 ядерний аргумент – наголос на небезпеці протистояння РФ через її ядерний статус.
Н3 російська загроза – гібридні загрози іншим країнам, крім України.	Н7 заклики до миру – вимоги негайного припинення вогню без урахування справедливості.
Н4 підтримка України – заклики до військової та фінансової допомоги.	

Дослідники виявили залежність поширення проросійських наративів від національного медійного контексту. Так у демократично-корпоративних моделях їхня частота нижча, ніж у поляризовано-плюралістичних системах. На цій основі було розроблено тріщну класифікацію країн за ступенем інтеграції проросійських воєнних наративів.

Група мінімального впливу – Франція, Литва, Польща, Швеція характеризується надзвичайно низькою присутністю проросійських наративів як у медіа, так і в політичному дискурсі.

Група політичної вразливості – Німеччина, Італія демонструє значний розрив між медійним та політичним дискурсом. За рідкісної трансляції проросійських тез журналістськими медіа, певні політичні сегменти, переважно праві популісти (AfD, італійська «Ліга»), активно поширюють такий контент.

Група системного проникнення – Угорщина, являє унікальний випадок одночасної присутності проросійських наративів у професійних медіа та політичному дискурсі. Угорські новинні видання публікують проросійські наративи майже в 10 разів частіше через високу концентрацію медіавласності, тісні зв'язки преси з політичними елітами та послідовну проросійську позицію уряду В. Орбана (Yanchenko and Humprecht, 2025).

Слушною є теза про те, що популістські партії мають більше стимулів використовувати емоційні та поляризаційні наративи війни для мобілізації електорату. Стратегічні цілі агресора, такі як припинення допомоги Україні, часто просуваються через маніпуляцію, коли концепція «миру» інструменталізується тобто підміняється для внесення розколу в єдність західних партнерів України. Отже, стійкість країни до дезінформації залежить від незалежності її медіа та зниження впливу популістських сил на державне управління.

Дійсно, історія та пам'ять стали справжньою «зброєю», яку сторони використовують для легітимізації своїх дій та формування національної й політичної ідентичностей. Протягом цього десятиліття РФ та Україна вибудували кардинально протилежні системи пояснення конфлікту, спираючись на різні історичні та політичні міфи.

Російська сторона послідовно просуває комплекс наративів, спрямованих на делегітимізацію української державності. Ключовим серед них є твердження про Україну як «маріонетку Заходу», де Революція Гідності подається як операція, профінансована ззовні. Для внутрішнього споживання та виправдання агресії як «превентивного захисту» активно використовується концепт «захисту від нацизму», що

супроводжується термінами «хунта» та «денацифікація». Базовим ідеологічним підґрунтям залишається міф про «один народ» або «Малоросію», що фактично заперечує право українців бути окремою нацією.

На противагу цьому, український дискурс зосереджений на консолідації суспільства та міжнародній мобілізації. Війна інтерпретується як вирішальний етап багатовікової боротьби за незалежність проти російського імперіалізму. Україна позиціює себе як «щит Європи», що захищає демократичні цінності та всю західну цивілізацію від східної тиранії. Центральне місце посідає наратив про «націю незламних», де героїзм Збройних Сил України та волонтерський рух стають основою нової громадянської ідентичності.

Ця боротьба наративів має значний вплив на формування історичної пам'яті. В Україні війна радикально прискорила деколонізацію та процеси «очищення» публічного простору від імперських маркерів. Постаті, які роками таврувалися російською пропагандою як «зрадники» остаточно трансформувалися в національних символів спротиву – Мазепа, Бандера. Спільний досвід болю та трагедії став потужним фактором солідарності, що поступово витісняє регіональні відмінності на користь загальнонаціональної єдності.

В Росії все навпаки, здійснюється системна мілітаризація пам'яті. Кремль використовує спадщину Другої світової війни як головний стовп ідентичності, намагаючись через цифрові медіа, освіту та пропаганду прищепити віру в особливу «визвольну» місію російського народу. Це супроводжується історичним ревізіонізмом, де роль інших націй у перемозі над нацизмом нівелюється, а сучасні воєнні злочини виправдовуються через маніпулятивні аналогії з минулим.

Отже, сучасна війна – це не лише територіальний конфлікт, а й зіткнення двох моделей майбутнього: української ідеї демократичної стійкості проти російської ідеї реваншистського «збирання земель». Гібридна війна проти України стала атакою наративів, яка має на меті виграти битву за можливість формувати лояльність та проросійську ідентичність українців.

Сучасна інформаційна боротьба стає дедалі складнішою через синергію маніпулятивних технологій та фундаментальних змін у процесах цифрової самоідентифікації. Трансформація мережевого середовища від ранньої анонімності 1990-х років до сучасної інформаційної епохи створила парадоксальну ситуацію. З одного боку, платформи прагнуть до єдиної автентичної ідентичності через систему «єдиних акаунтів» (Токарева, 2022), а з іншого – віртуалізація реальності спонукає індивіда до експериментів із «множинністю Я» та створення версій себе в різних контекстах. Прагнення платформ до автентичності через єдині профілі дозволяє ворогу точніше таргетувати маніпулятивні повідомлення (Бугайов, 2024, с. 12). Збираючи дані про інтереси користувача, пропаганда підбирає найбільш резонуючі «соціальні міфи», які людина приймає без рефлексії.

Тому у гібридній війні ці психологічні й технічні процеси стають фундаментом для соціальної дезінтеграції та скерованості громадської позиції. Таку технологію називають «астротурфінгом» – імітацією масової народної підтримки певної ідеї чи наративу, що реалізується ресурсами ботів та фейкових ідентичностей (Смолянук, Бульбенюк, Манелюк та ін., 2021, с. 209). Ситуація ускладнюється зміною медіаторів впливу, коли сучасний користувач мережі корелює власну ідентичність не з об'єктивним середовищем чи сталими культурними нормами, а з поглядами блогерів та лідерів думок, що робить його вразливішим до маніпулятивного впливу.

Ефективність таких маніпуляцій ґрунтується на використанні соціальних міфів – тверджень, які приймаються суспільством без рефлексивного осмислення.

Російські інформаційні атаки проти України являють собою цілісну систему психологічного тиску, спрямовану на стратегічне руйнування національної стійкості. Замість прямої пропаганди агресор використовує складніші механізми через які намагається підмінити українську ідентичність концепцією «штучної нації» або «території без суб'єктності», одночасно стигматизуючи будь-які прояви патріотизму як радикалізм. Їх стратегія часто базується на роздмухуванні внутрішніх суперечностей – мовних, регіональних чи соціальних, щоб спровокувати внутрішній хаос. Використовуючи тактику «потоків брехні» та мережі анонімних ресурсів, як-от Telegram-канали, агресор прагне не стільки змусити вірити у конкретну дезінформацію, скільки викликати у громадян тотальну зневіру, апатію та відчуття безпорадності перед обставинами. Найнебезпечнішим аспектом цих атак є не поодинокі фейки, а комплексна спроба позбавити українців відчуття реальності та єдності. Часто головний удар спрямований на розрив зв'язку між суспільством, армією та владою, щоб у момент критичного випробування держава втратила внутрішню опору. Через масоване поширення суперечливих версій подій у громадян формується переконання про відсутність правди, котре здатне призвести до відмови від боротьби та громадянської активності. І врешті решт все це для того, щоб перетворити свідомого громадянина на дезорієнтовану особистість, яка не має чітких ціннісних орієнтирів і готова до повернення в орбіту російського культурного та політичного впливу.

Замість успішної перемоги на інформаційному фронті, ворог отримує зворотній результат. В. Кулік, на ґрунті аналізу соціологічних даних 2012–2015 років доводить, що події Євромайдану, анексія Криму та початок війни на Донбасі підсилили самосприйняття українців. Ще у 2015 році дослідник зафіксував початок тренду, який у 2024 році став домінуючим – це зростання ваги громадянської ідентичності над етнічною чи мовною. Війна вже тоді почала розвивати кореляцію між мовою спілкування та патріотизмом – російськомовні громадяни зі сходу та півдня України почали масово ідентифікувати себе українцями саме за політичною приналежністю до держави, а не через регіональне походження. Це доводить, що феномен єдності 2022 року не виник спонтанно. Цифрові медіа пізніше лише прискорили процес формування політичної нації, який був запущений у 2014 році. Також дослідження В. Кулика демонструє різке падіння ідентифікації з радянським минулим та Росією як «братньою державою». Проте, на відміну від 2024 року, у 2015 році регіональні відмінності ще залишалися суттєвими (Kulyk, 2016). Отже, гібридна війна стала каталізатором переходу від розмитої пострадянської ідентичності до чіткої проукраїнської громадянської позиції. Цей процес став фундаментом, на якому у 2022 році розгорнулася масштабна цифрова мобілізація та інформаційний опір.

Результати опитування червня 2024 р. Центру Разумкова дозволяють верифікувати тезу про «кристалізацію» ідентичності в умовах гібридної війни. Тут вперше фіксується безпрецедентне домінування громадянської ідентичності – 94,6% опитаних ідентифікують себе насамперед як громадяни України (Центр Разумкова, 2024). Такий рівень консолідації свідчить про те, що цифрові медіа, попри ризики «бульбашок фільтрів», спрацювали як ретранслятори єдиного політичного нарративу, нівелював регіональні розбіжності. Зміна мовних практик і відмова від російського культурного продукту демонструє перехід мови з категорії звички в категорію свідомого політичного вибору з метою побудови ментального кордону. Водночас фіксується високий рівень довіри до недержавних та мілітарних інституцій – ЗСУ, волонтерів, які є основними джерелами контенту в Telegram та TikTok.

Якщо дослідження В. Кулика та Центру Разумкова фіксують результат змін ідентичності, то ГО «Детектор медіа» розкриває технологію цього процесу в

цифровому просторі. Експерти організації фокусують увагу на тому, що відсутність жорсткої модерації, анонімність, швидкість платформи Telegram сприяє руйнуванню радянського ідеологеми про «братні народи». Тут українці отримують прямий доступ до внутрішнього дискурсу ворога – z-каналів, коментарів росіян, який виявився насиченим ксенофобією та імперським шовінізмом (Детектор медіа, 2025). Це підтверджує тезу про медіа як «архітекторів» реальності, бо платформа дозволила побачити ворога без дипломатичних фільтрів традиційних ЗМІ. Telegram-канали стали простором, де офіційний пафос «дружби народів» розбивається об реальність жорстокого, а часто цинічно-гумористичного контенту. І тут платформа відіграє амбівалентну роль. З одного боку, вона є каналом поширення ворожої пропаганди, а з іншого – виступає ефективним інструментом «цифрової люстрації», викриваючи справжнє обличчя агресора і унеможлиблює повернення до старих наративів спільної історії.

Візуальна складова політичної комунікації сьогодні є важливим інструментом в протистоянні ворогу. С. Граф популяризує концепцію «миттєвої пам'яті» (instant memories) – процесу, коли цифрові артефакти – від мемів до NFT-мистецтва стають інструментом фіксації історії в режимі реального часу. В умовах гібридної війни візуальний контент у соціальних мережах виступає не пасивним відображенням подій, а активним «місцем переконання» (site of persuasion). Тож, цифрові інтерпретації політичних заяв, наприклад, візуалізація твітів українських посадовців формують емоційний каркас сприйняття війни міжнародною аудиторією, перетворюючи віртуальний простір на поле битви за інтерпретацію майбутнього (Graf, 2024).

Сприйняттю війни та інтерпретації її перебігу сприяє також процес інструменталізації гумору. Фахівці класифікують сучасні інформаційні процеси як епоху децентралізованої інформаційної війни і зазначають, що російська пропаганда спирається на ієрархічні структури та значні бюджети, тоді як український інформаційний спротив демонструє переваги мережевої моделі. Часто основним механізмом тут виступає використання глузувань як зброї, тобто використання мемів дозволяє не просто спростовувати дезінформацію, а й руйнувати образ ворога як потужної сили, що є вагомим внеском у підтримання морального духу. Дані свідчать, що такий децентралізований підхід має прямий конверсійний ефект – від блокування пропагандистських наративів на міжнародних майданчиках до мобілізації фінансових ресурсів для потреб оборони (Kirichenko D., 2024).

Варто зазначити, що в політичній комунікативістиці навіть з'явилося поняття «меметична війна» (Ascott, 2020), яким визначають використання мемів для контролю над наративом. Застосування мемів українцями вказує на кілька особливостей: 1) частота і популярність мемів відповідають основним злетам і падінням країни у війні, а їх піки чітко пов'язані з великими наступами і битвами. Отже, меми відіграють допоміжну роль, що підсилює тактичні ефекти на полі бою, а не передусім як окрема форма психологічних операцій; 2) меми опосередковано сприяють дипломатичним зусиллям та підсилюють підтримку війни з боку населення; 3) меми масштабують цільовий вплив, бо спрямовані на широку аудиторію – емігрантів за кордоном, росіян, сім'ї солдатів... (Kreps, Lushenko, Carter, 2023).

У контексті визначеної проблеми, вартує уваги дослідження Л. А'Бекет, яке присвячено чорному гумору в російсько-українській війні. Спираючись на теорію моральної агентності, вчена доводить, що воєнні меми виконують функцію «морального відключення». Це когнітивний процес, який дозволяє аудиторії тимчасово деактивувати емпатію та соціальні заборони на агресію заради психологічного розвантаження й солідаризації групи. На прикладі резонансних кейсів, зокрема, мемів

про «акулу-агента» та зборів на «помсту», дослідниця виокремлює ключові комунікативні тригери успішного мему: дегуманізацію об'єкта насмішок та евфемізацію насильства (A'Beckett, 2025).

Вочевидь гумор допомагає трансформувати трагічні події чи бажання смерті ворогу у прийнятну соціальну форму, де сміх стає інструментом відновлення суб'єктності жертви агресії. Водночас у дослідженні фіксується і проблема внутрішньої дискусії в українському суспільстві щодо етичних меж такого гумору, коли об'єктом стають не лише політичні фігури, а й рядові громадяни країни-агресора.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Комплексний аналіз дозволив виокремити трирівневу трансформацію української політичної комунікації в умовах гібридної війни.

На рівні ідентичності відбулася фіналізація процесу, запущеного у 2014 році. Здійснено перехід від амбівалентної пострадянської свідомості до консolidованої громадянської нації. Ця єдність стала фундаментом для довіри до недержавних інституцій та волонтерських мереж, які перебрали на себе функції головних комунікаторів.

На технологічному рівні зафіксовано явище мережевої комунікації або «телеграмізації». Ця платформа забезпечила «радикальну прозорість» війни, дозволивши українцям побачити ворога без фільтрів, що остаточно деконструювало міф про «братні народи».

На рівні контенту відбулася інструменталізація гумору та візуальних образів. Як доводять дослідження, меми перестали бути суто розважальним елементом, а еволюціонували у механізм «морального відключення», що дозволяє суспільству психологічно справлятися з травмою, дегуманізуючи ворога, та водночас діють як ефективна зброя в асиметричній інформаційній війні.

Таким чином, сучасна політична комунікація в Україні функціонує як децентралізована екосистема, де кожен користувач через репост мему стає активним учасником цифрового спротиву та конструювання історичної пам'яті. Перспективи подальших наукових досліджень мають включати вивчення ролі, штучного інтелекту та алгоритмів у формуванні колективної пам'яті в цифровому просторі, а також дослідження транснаціональних мереж солідарності та їхнього впливу на глобальне сприйняття гібридної війни.

Бібліографічний список

- Бугайов, М. В., 2024. Віртуалізація особистості як культурний феномен цифрового суспільства. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2, с. 9–13.
- Детектор медіа, 2025. *Міф про «дружбу народів» у Росії та з нею. Як його руйнує Telegram.* [онлайн]. 22 лютого 2025. Доступно: <<https://ms.detector.media/propaganda-ta-vplivi/post/37577/2025-02-22-mif-pro-druzhbu-narodiv-u-rosii-ta-z-neyu-yak-yogo-ruynuie-telegram/>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Помаранцев, П., 2020. *Це не пропаганда. Подорож на війну проти реальності.* Київ: Yakaboo Publishing.
- Смолянук, В. Ф., Бульбенюк, С. С., Манелюк, Ю. М. та ін., 2021. *Політичні технології в сучасних владних процесах : навчальний посібник.* К.: КНЕУ.
- Токарева, О., 2022. Трансформація віртуальної ідентичності: від множинності до єдиної автентичності в мережі інтернет. *Актуальні проблеми вітчизняної*

- юриспруденції, 3. [онлайн]. Доступно: <http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/8.pdf> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Центр Разумкова, 2024. *Ідентичність громадян України: тенденції змін*. [онлайн]. Червень 2024 року. Доступно: <<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/identychnist-gromadian-ukrainy-tendentsii-zmin-cherven-2024r>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- A'Beckett, L., 2025. Appreciation of Black Humour Memes in the Context of the Russo-Ukrainian War. *Open Library of Humanities*. 11(1). [онлайн]. Доступно: <<https://olh.openlibhums.org/article/id/16523/>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Ascott, T., 2020. How memes are becoming the new frontier of information warfare. The Australian Strategic Policy Institute. [онлайн]. 19 February 2020. Доступно: <<https://www.aspistrategist.org.au/how-memes-are-becoming-the-new-frontier-of-information-warfare/>> [Дата звернення 29 листопада 2025].
- Graf, S., 2024. Instant memories of the Russian war against Ukraine – mapping the virtual Meta History: Museum of War. Memory. *Mind & Media*. DOI: <https://doi.org/10.1017/mem.2024.5>.
- Kirichenko, D., 2024. The Age of Decentralized Information Warfare Is Here. *Irregular Warfare Initiative*. [онлайн]. 11 December 2024. Доступно: <<https://irregularwarfare.org/articles/the-age-of-decentralized-information-warfare-is-here/>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Kreps, S., Lushenko, P. and Carter, K., 2023. Lessons from the meme war in Ukraine. Brookings. [онлайн]. 10 February 2023. Доступно: <<https://www.brookings.edu/articles/lessons-from-the-meme-war-in-ukraine/>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Kulyk, V., 2016. National Identity in Ukraine: Impact of Euromaidan and the War. *Europe-Asia Studies*, 68(4), pp. 588–608. [онлайн]. Доступно: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09668136.2016.1174980#d1e138>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Pochepstov, G., 2018. Cognitive Attacks in Russian Hybrid Warfare. *Information & Security: An International Journal*, 41, p. 37-43. DOI://doi.org/10.11610/isij.4103.
- Ruiz-Incertis, R. and Tuñón-Navarro, J., 2025. EU Digital Communication in Times of Hybrid Warfare: The Case of Russia and Ukraine on X. *Digital Technologies for Communication in the Age of AI*. 16(10), p. 825. [онлайн]. Доступно: <<https://www.mdpi.com/2078-2489/16/10/825>> [Дата звернення 28 серпня 2025].
- Velchev, A., 2025. The Role of Media and Technology in Contemporary Warfare. *Journal of Information Policy*. [онлайн]. Доступно: <<https://scholarlypublishingcollective.org/psup/information-policy/article/doi/10.5325/jinfopoli.15.2024.0007/401263/The-Role-of-Media-and-Technology-in-Contemporary>> [Дата звернення 1 грудня 2025].
- Yanchenko, K. and Humprecht, E., 2025. Strategic Narratives on Social Media: How Information Environments Shape the Russian-Ukrainian War Discourse in Seven European Countries. *International Journal of Communication*, 19, p. 3134–3158. [онлайн]. Доступно: <<https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/25136/5085>> [Дата звернення 1 грудня 2025].

References

- A'Beckett, L., 2025. Appreciation of Black Humour Memes in the Context of the Russo-Ukrainian War. *Open Library of Humanities*. 11(1). [online]. Available at: <<https://olh.openlibhums.org/article/id/16523/>> [Accessed 1 December 2025].

- Ascott, T., 2020. How memes are becoming the new frontier of information warfare. The Australian Strategic Policy Institute. [online]. 19 February 2020. Available at: <<https://www.aspistrategist.org.au/how-memes-are-becoming-the-new-frontier-of-information-warfare/>> [Accessed 29 November 2025].
- Buhaiov, M. V., 2024. Virtualizatsiia osobystosti yak kulturnyi fenomen tsyfrovoho suspilstva [Virtualization of personality as a cultural phenomenon of digital society]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*, 2, p. 9–13. (in Ukrainian)
- Detektor media, 2025. Mif pro «druzhbu narodiv» u Rosii ta z neiu. Yak yoho ruiniue Telegram [The myth of “friendship between peoples” in Russia and with Russia. How Telegram is destroying it]. [online]. 22 liutoho 2025. Available at: <<https://ms.detektor.media/propaganda-ta-vplivi/post/37577/2025-02-22-mif-pro-druzhbu-narodiv-u-rosii-ta-z-neyu-yak-yogo-ruynuiete-telegram/>> [Accessed 1 December 2025]. (in Ukrainian)
- Graf, S., 2024. Instant memories of the Russian war against Ukraine – mapping the virtual Meta History: Museum of War. Memory. *Mind & Media*. <https://doi.org/10.1017/mem.2024.5>.
- Kirichenko, D., 2024. The Age of Decentralized Information Warfare Is Here. *Irregular Warfare Initiative*. [online]. 11 December 2024. Available at: <https://irregularwarfare.org/articles/the-age-of-decentralized-information-warfare-is-here/> [Accessed 1 December 2025].
- Kreps, S., Lushenko, P., Carter, K., 2023. Lessons from the meme war in Ukraine. Brookings. [online]. 10 February 2023. Available at: <<https://www.brookings.edu/articles/lessons-from-the-meme-war-in-ukraine/>> [Accessed 1 December 2025].
- Kulyk, V., 2016. National Identity in Ukraine: Impact of Euromaidan and the War. *Europe-Asia Studies*, 68(4), p. 588–608. [online]. Available at: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09668136.2016.1174980#d1e138>> [Accessed 1 December 2025].
- Pocheptsov, G., 2018. Cognitive Attacks in Russian Hybrid Warfare. *Information & Security: An International Journal*, 41, p. 37-43. <https://doi.org/10.11610/isij.4103>.
- Pomerantsev, P., 2025. Tse ne propahanda. Podorozh na viinu proty realnosti [This is not propaganda. A journey into war against reality]. Kyiv: Yakaboo Publishing, 2020. 288 p. (in Ukrainian)
- Ruiz-Incertis, R. and Tuñón-Navarro, J., 2025. EU Digital Communication in Times of Hybrid Warfare: The Case of Russia and Ukraine on X. *Digital Technologies for Communication in the Age of AI*, 16(10), p. 825. [online] Available at: <<https://www.mdpi.com/2078-2489/16/10/825>> [Accessed 1 December 2025].
- Smolianiuk V. F., Bulbeniuk S. S., Maneliuk Yu. M. ta in., 2021. Politychni tekhnolohii v suchasnykh vladnykh protsesakh [Political technologies in contemporary governance processes] : navchalnyi posibnyk. K.: KNEU, 2021. 328 p. (in Ukrainian)
- Tokareva, O., 2022. Transformatsiia virtualnoi identychnosti: vid mnozhynnosti do yedynoi avtentychnosti v merezhi internet [The transformation of virtual identity: from multiplicity to unified authenticity on the Internet]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, 3. [online]. Available at: <http://apnl.dnu.in.ua/3_2022/8.pdf> [Accessed 1 December 2025]. (in Ukrainian)
- Tsentr Razumkova, 2024. Identychnist hromadian Ukrainy: tendentsii zmin [The identity of Ukrainian citizens: trends in change]. [online]. Cherven 2024 roku. Available at: <<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/identychnist->

- gromadian-ukrainy-tendentsii-zmin-cherven-2024r> [Accessed 1 December 2025]. (in Ukrainian)
- Velchev, A., 2025. The Role of Media and Technology in Contemporary Warfare. *Journal of Information Policy*. [online]. Available at: <<https://scholarlypublishingcollective.org/psup/information-policy/article/doi/10.5325/jinfopoli.15.2024.0007/401263/The-Role-of-Media-and-Technology-in-Contemporary>> [Accessed 1 December 2025].
- Yanchenko, K. and Humprecht, E., 2025. Strategic Narratives on Social Media: How Information Environments Shape the Russian-Ukrainian War Discourse in Seven European Countries. *International Journal of Communication*, 19, p. 3134–3158. [online]. Available at: <<https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/25136/5085>> [Accessed 1 December 2025].

Стаття надійшла до редакції 01.12.2025 р.

O. Karchevska
O. Novakova

DIGITAL MEDIA IN A SPACE OF POLITICAL COMMUNICATION IN HYBRID WARFARE: FROM IDENTITY AND MEMORY TO HUMOROUS DISCOURSE

This article is devoted to the study of digital media as a multidimensional space for political communication in the context of the full-scale Russian-Ukrainian war. It analyzes the mechanisms of constructing national identity and historical memory, as well as the role of humorous discourse in the information war.

It examines the transformation of Ukrainian identity from an ambivalent post-Soviet consciousness to a consolidated civic nation, which took place under the influence of hybrid warfare and digital communications. The peculiarities of the spread of pro-Russian and pro-Ukrainian strategic narratives in European countries are revealed, as well as the dependence of their perception on the national media environment and political elites. It is shown how the Telegram platform has become a space of “radical transparency” of war, deconstructing the myth of “brotherly peoples.”

The phenomenon of “instant memory” and the instrumentalization of humor as a mechanism of psychological coping and a weapon in asymmetric information warfare are analyzed. The role of memes in shaping the emotional framework of the international audience's perception of the war and in supporting the moral spirit of society is considered. It is proven that modern political communication in Ukraine functions as a decentralized ecosystem, where each user becomes an active participant in digital resistance and the construction of historical memory.

Keywords: digital media, political communication, hybrid warfare, identity, historical memory, strategic narratives, humorous discourse, social networks, Russian-Ukrainian war, information confrontation, decentralized communication.